

γράφιδος· ἡ κατάδειξις τοῦ ἥκιστα τολμηροῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου θὰ ἐγίνετο ἀναγκαία μόνον πρὸς τοὺς ὀλοσχερῶς ἀμοιροῦντας τοῦ αἰσθημάτων αὐτοῦ· ἄλλως τε οὐ τοῦ παρόντος ἢ ἐπὶ τὸ θέμα τοῦτο περαιτέρω πραγματεία ἡμῶν· ἀρκεῖ μόνον νὰ ὑποδείξωμεν τὴν ἀπὸ τινος παρὰ τοῖς κρείττοσι τῶν παρ' ἡμῖν στιχουργῶν ἐπικρατοῦσαν προτίμησιν πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς οὕτως δημοτικῆς λεγομένης γλώσσης ἢ ὅποια τὰς στοιχειώδεις μόνον ἐκδηλώσεις τοῦ αἰσθηματος δύναται ἴσως νὰ ὑπηρετήσῃ, οἰκτρῶς δ' ἀπολείπεται πρὸς τὰς ἐκδηλώσεις ὑψηλοτέρας τινός, γενναιοτέρας καὶ ἐθνικωτέρας τέχνης.

Μικρὸν ἐπεισόδιον — ἐν ἐκ τῶν πολλῶν — ἀπὸ τοῦ βίου αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ δίδωσιν ἡμῖν, οὐχὶ παράδειγμα, ἀλλ' εἰκόνα μόνον ἀπλῆν καὶ ζωηράν τῆς ἐν μέσῳ τῶν συγχρόνων του μοναδικῆς ἴσως παρ' αὐτῷ ἐλληνικῆς αἰσθητικότητος. Ὁ Βασιλειάδης ὑπῆρξεν ἀείποτε εἰς τῶν ἀσπονδωτέρων ἐχθρῶν τοῦ Γαλλικοῦ Vaudeville, τὸ ὅποιον ἀπὸ τοῦ 1870 ἰδίᾳ καὶ ἐντεῦθεν κατέκτησεν ἀπολύτως καὶ κατέχει τὴν λεγομένην Ἑλληνικὴν σκηνήν. Ἐσπέραν τινὰ παρίστατο μετ' ἄλλων φίλων του ἐν τῷ παλαιῷ θεάτρῳ τῶν Ἀθηνῶν εἰς ἐν ἐκ τῶν ἀπεχθῶς κωμικῶν ἐκείνων θεαμάτων καθ' οἷς οἱ ξένοι θεατρῶναι τὸ ἐθνικὸν τάχα αἰσθημα τοῦ πρὸ τῶν ἀχρείων θιάσων των χάσκοντος Ἑλληνικοῦ κοινοῦ περιέποντες, πρὸς τὰ συνήθη πολύτροπα αὐτῶν ὀνηθλεύματα μιγνύουσι καὶ ἄσμά τι εἴτε χορὸν δῆθεν Ἑλληνικόν· ἐπὶ τῆς σκηνῆς αἰφνης ἐπεφάνη ὁ μακαρίτης γνωστὸς Laverne ὑποδεδυμένος τσαρούχια· ἡχηρὸς, ἀκράτητος, παρατεταμένος γέλωτος ἐξεβράγχῃ συγχρόνως ἀπὸ τινος θεωρείου πρὸς ὃ τῶν θεατῶν ὄλων τὰ βλέμματα μετὰ ζωηρᾶς περιεργείας ἐστράφησαν καὶ ἡ ἐπὶ τῆς σκηνῆς δρᾶσις ἐπὶ στιγμὴν διεκόπη· ὁ γελῶν ἦν ὁ Βασιλειάδης ὁ ὅποιος συγχρόνως ἀνεφώνει „Ὁ papa Laverne μὲ τσαρούχια! ὁ papa Laverne μὲ τσαρούχια!“ καὶ ἐδέσσε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ θεωρείου καὶ τοῦ θεάτρου καὶ ἔφυγε σπεύδων καὶ σπασμωδικῶς γελῶν καὶ ἐπαναλαμβάνων τὴν αὐτὴν φράσιν, ἐν ᾗ ἀποτυπῶνται ἡ τραγελαφικὴ, γελοία καὶ οἰκτρὰ εἰκὼν ἥτις τοσοῦτον βιαίως καὶ ἰδιορρύθμως εἶχε ταράξει τὰ νεῦρά του, αὐτοῦ μόνον ἴσως.

* * *

Οὐχὶ μόνον αἱ ὀλίγαι καὶ σπουδῇ χαραττόμεναι αὐταὶ γραμμαί, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκτενέστερα καὶ τελειότερα περὶ Βασιλειάδου μελέτη, ἀτελής θ' ἀπέμενεν ἀνευ τῆς ἀπεικονίσεως τοῦ διδασκάλου τῶν ἀπόρων παιδῶν. Καλλιτέχνης λεπτοφύεστατος, φύσις ἐξόχως ἀβρὰ καὶ ἀριστοκρατικὴ, τὴν ἡμέραν διένεμε τὸν καιρὸν του μεταξὺ τῶν προσφιλῶν αὐτῷ μελετῶν καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ δικηγορικοῦ τοῦ ἐπαγγέλλματος ἀτερπῶν ἀσχολιῶν, καὶ τὸ ἐσπέρας ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀναφυχῆς, μετεμορφοῦτο εἰς γράμματοδιδάσκαλον, γλυκὺν καὶ προσηνέστατον διδάσκαλον τῶν ἀπόρων καὶ ἐρήμων παιδῶν, τῶν ἡμιγύμνων καὶ ῥυπαρῶν, τοὺς ὁποίους ἡ ἀπειρος στοργὴ του περισυνέλεγε ἀπὸ τῶν τριόδων καὶ τῶν νυκτερινῶν καταγωγῶν τῆς πόλεως· καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἡ ὑπερήφανος ψυχὴ του ἐκάμπτετο ὑπὸ τοῦ ἐλέους καὶ ὡς ὁ ἀπόστολος ὑψηλοῦ τινος εὐαγγελίου πρὸς τῷ ἐνθῷ κηρύγματι ἔτεινε τὴν χεῖρα, αὐτός, ζητῶν τὸν ὕβολόν τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων ὑπὲρ τῶν ἀπόρων αὐτῶν παιδῶν τὰ ὅποια ἡ πενία μᾶλλον ἢ ὁ θάνατος καθιστᾷ ὀρφανά.

* * *

Καὶ τίς ἐλάτρευσε περισσότερον αὐτοῦ τὴν Κρήτην ἀγωνιζομένην, καὶ εἴτα αἵματοκυλισθεῖσαν ἐκ νέου ἐν τῇ δουλείᾳ; εἰς τίνος τὰ στήθη ὁ ἀγὼν ἐκείνος καὶ τὸ μαρτύριον εἴτα μυχιάτερον ἀπετυπώθησαν ἐρμηνεύμενα δι' ἄρθρων ἀφ' ὧν ἀγνός καὶ φλογερώτατος διαπνέει ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Ἑλλήνου; . . . Ἄλλ' ἐπιστῶμεν ἐνταῦθα διότι εἰκὴ καὶ ἀκουσίως ὁτιδήποτε καὶ ἂν πειραθῶμεν νὰ προσθέσωμεν εἰς τὰ βραχέα αὐτὰ θὰ ἐπαναλάβωμεν, κυροῦντες τὴν φράσιν, ὅτι ἐν ἀρχῇ ἐγράφη· ὁ βίος του εἶναι τὰ ἔργα του· καὶ περὶ τούτων δὲν πρόκειται ἐνταῦθα· καταλήγομεν παρατιθέμεντες τὰς γραμμάς αὐτάς, προσφυστάτην, ἀπαράμιλλον εἰκόνα δι' ἧς περαίνει ἐπίσης βραχὺν πρόλογον προταχθέντα κατὰ τὴν α'. ἐκδοσιν τοῦ II. τόμου τῶν Ἀγτικῶν Νυκτῶν ὁ κ. Φιλοποίμην Παρασκευαΐδης, ὁ ἰσάδελφος φίλος τοῦ Βασιλειάδου: „Τί πλέον νὰ εἰπῶμεν ἡμεῖς διὰ τὸν μορμύροντα ῥύακα, τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ εἶναι τοσοῦτο ἡρεμον καὶ τοσοῦτο διαυγές, ὥστε εἰς μὲν τὴν κοίτην αὐτοῦ λάμπει ὁ ἀσημότερος χάλις, εἰς δὲ τὰ λεῖα πλευρὰ ἡ χλόη, ὑπὸ ζωῆς καὶ ἔρωτος πρὸς τὸν ἀργυροδίνην κύπτουσα ῥύακα;“

A. Γ. Η.

ΜΙΑ ΓΝΩΜΗ.

„De toutes les éducations, celle qui forme le coeur est la plus parfaite.“

Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη τὸ ζήτημα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπασχολεῖ δικαίως πολλοὺς τῶν καθ' ἡμᾶς λογίων ἀνδρῶν, εἰδύτων ὅτι ἡ διδασκαλία προκταρκτηκὴ τε καὶ μέση καὶ ἀνωτέρα ζητοῦσι μεταρρυθμίσεις ταχεῖας καὶ σοβαράς.

Οὐδεὶς τῶν κυρίων τούτων τῶν περὶ ἐκπαιδεύσεως γραφόντων δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἂν ἡ ἐκπαιδεύσις εἶνε καλὴ, ἡ ἠθικοποίησις εἶνε καλλιτέρα· καὶ ὅτι ἂν τὸ πρῶτον εἶνε ὠφέλιμον τὸ τελευταῖον εἶνε ἀναγκαῖον· διότι μία κοινωνία ἔχει μείζονα ἀνάγκην χρηστοτητέας ἢ γνώσεως, ἡ σαφέστερον, ἔχει μείζονα ἀνάγκην ἀνθρώπων ἐντίμων ἢ ἀνθρώπων γραμματισμένων. Ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐντίμων πολιτῶν ἐλαττωῖται καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἄλλων αὐξάνῃ, γεννᾶται κίνδυνος μέγας καὶ καταστρεπτικὸς δι' αὐτήν.

Ἀλλὰ διὰ τί ἄρα γε, ἀφοῦ πολὺς λόγος ἐν τε ταῖς ἐφημερίσι καὶ περιοδικαῖς συγγράμμασι περὶ διαφόρων συστημάτων καὶ μεθόδων τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀξιεπαίνως γίγνεται, νεκρικὴ σιγὴ περὶ ἠθικῆς τῆς καρδίας διαπλάσεως καὶ χριστιανικῆς τοῦ ἡθους μορφώσεως τῆς σπουδαζούσης νεότητος τηρεῖται καὶ παρ' αὐτοῖς μάλιστα παρ' οἷς ἥκιστα ἀρμόζει; διὰ τί οἱ δὲ κην Ἱερεμιῶν θρηνοῦντες τὴν κατάστασιν τῶν ἡμετέρων σχολείων, γυμνασίων καὶ τοῦ πανεπιστημίου αὐτοῦ, ἀδιαφοροῦσι καὶ ἀπαξιοῦσι νὰ γράψωσι περὶ τοῦ ζωτικῆς καὶ σπουδαίου τούτου ζητήματος; οἶονε περὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πνεύματος μόνον σκεπτόμενοι οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς διαπλάσεως τῆς καρδίας; Διὰ τί ἡ καθ' ἡμᾶς ἱεραρχία δὲν ὕψωσε φωνὴν ἰδοῦσα τὴν ἀναστολὴν τῶν ἱερῶν ἐν τοῖς σχολείοις μαθημάτων ἀλλ' ἐτύρβαζε καὶ τυρβάξει πάντοτε ὡς μὴ ὠφείλε περὶ πολλὰ, ἐνῷ ἐνὸς μόνου κυρίως ἐστὶ χρεία;

Ἀγνοοῦσιν ἢ προσποιῶνται ἄγνοιαν Πολιτεία καὶ Ἐκκλησία ὅτι ἡ ἐπὶ ῥωσῖς, ἀνάπτυξις καὶ καλλιέργεια τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματος ἐν τῷ ἀναγεννωμένῳ ἔθνει ἡμῶν ὑποτελεῖ τε καὶ ἐλευθέρῳ εἶνε τὸ πρῶτιστον καὶ ὁσημέραι ἐπαισθητῶς ἐπιβαλλόμενον καθήκον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας καὶ εὐδαιμονίας αὐτοῦ;

Ἐκπαίδευσίς ἥτις ἀναπτύσσει τὸν νοῦν διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ μορφώνει τὴν καρδίαν διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ εἶνε, ὡς γνωστόν, ἡ τῷ Ἑλληνι ἐμπρέπουσα, ἡ ἐξασφαλίζουσα τὴν διάρκειαν τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀκμῆς καὶ ἐμποδίζουσα οὕτω τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ κατάπτωσιν.

Ἐπιφυλασσόμενοι περὶ τούτου κατόπιν ἐν ἐκτάσει νὰ ἐξηγηθῶμεν, περιοριζόμεθα σήμερον νὰ εἰπώμεν πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν κυρίων ὧν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν ὀλίγας τινας τῶν σκέψεων ἡμῶν περὶ διδασκαλίας καὶ περὶ μεθόδου αὐτῆς.

Ἡ διοργάνωσις τῆς προκαταρκτικῆς, μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ὑπὸ διττὴν δύναται νὰ ἐξετασθῇ ἐποψίν, ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν.

ὑπὸ ἀτομικὴν ἐποψίν ἡ δημοσία ἐκπαίδευσίς δέον νὰ ὁργανωθῇ κατὰ τρόπον παρέχοντα ἐκάστῳ μαθητῇ πάντα τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα πρὸς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν τελείαν φιλολογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν, ἵνα βραδύτερον οἰονδήποτε καὶ ἂν ἡ τὸ στάδιον πρὸς ὃ τραπήσεται, ἡ ἱκανὸς νὰ παρακολουθῇ τὴν μεγάλην πνευματικὴν κίνησιν τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ μετέχῃ καὶ συντελῇ δὲ εἰς αὐτὴν τὸ κατὰ δύναμιν.

ὑπὸ κοινωνικὴν ἐποψίν ἡ ἐκπαίδευσίς αὕτη δέον ν' ἀποτείνηται πρὸς ὅσον οἶόν τε μείζονα ἀριθμὸν πολιτῶν καθόσον ἐξήρηται ἡ καθόλου διανοητικὴ τοῦ ἔθνους ἀνάπτυξις. Εἰς τὴν βαθμίδον αὗξουσιν πρόοδον ἐκάστου πολίτου οὐδὲν ἄλλο ὀφείλει νὰ παρεμβάλληται πρόσκομμα ἢ τὰ ὅρια τῶν ἰδίων ἐκάστου πνευματικῶν καὶ φυσικῶν δυνάμεων.

Περὶ τῆς κλασικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἥτις ἀνάγεται εἰς τὴν πρώτην τάξιν ὡς ἀφορῶσα μᾶλλον εἰς τὴν μόρφωσιν ἐκάστου ἀτόμου, ὡς προπαρασκευάζουσα εἰς ἀνώτερα ἀκαδημαϊκὰ εἴτε πανεπιστημιακὰ μαθήματα ὀλίγα ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκούμεθα νὰ εἰπώμεν ἐνταῦθα.

Ἡ ἐκπαίδευσίς αὕτη δέον νὰ ὁργανωθῇ σύμφωνα πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Ἡ τροποποιήσις τῶν προγραμμάτων καὶ σύνταξις αὐτῶν κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διανοητικὴν ἱκανότητα τῶν μαθητῶν, ἐστὶ φρονούμεν ἀπαραίτητος. Εἰς τὴν τροποποίησιν ταύτην δύο τινα πρὸ παντὸς ἐπάναγκές ἐστι νὰ συμπεριληφθῶσι, νὰ ἐπιβραδυνθῇ μὲν ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων καὶ μὴ λαλουμένων γλωσσῶν, νὰ ἐπισπευσθῇ δὲ κατ' ἴσον χρόνον ἡ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν μετὰ τῆς γεωμετρίας καὶ εἴτα τῆς ἀλγέβρας, ἄλλαις λέξεσι νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ σύστημα ὑπὲρ ἐγένετο δεκτὸν ἀπὸ ἱκανοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον χρόνου ἐν τε τῇ Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ τοῖς πλείστοις ἐν Ἑλβετίᾳ νομοῖς (Cantons). Ἐν δὲ τῇ κατωτέρᾳ ἐθνικῇ οὕτως εἰπεῖν ἐκπαιδεύσει ἂν ἐξαιρέσωμεν τὰ νῦν ἀτελῶς ἐν ἐκάστῃ χώρᾳ ἔχοντα ὅσα μᾶλλον πρὸς τὸν σκοπὸν, ὃν αὕτη ἐπιδιώκει κατατείνουσιν, εἰσί, φρονούμεν, τὰ ἑξῆς.

Οἱ παῖδες ἀπὸ τοῦ 7 ἢ 8 μέχρι τοῦ 12 ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν φοιτῶντες ἐν ἰδίαις προκαταρκτικαῖς σχολαῖς, δέον νὰ διδάσκωνται πρῶτιστως τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν.

Πλουτοῦντες μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸ λεξιλόγιον τῶν παιδῶν, ἐθίζοντες αὐτοὺς νὰ ἀκούωσι, νὰ ἐννοῶσι καὶ διατηρῶσι πᾶν ὅτι λέγουσιν ἢ ἀναγινώσκουσιν αὐτοῖς, ἢ αὐτοὶ

ἀναγινώσκουσι, διδάσκοντες αὐτοὺς τὸ πῶς δεῖ ἐκφράζειν ὁρθῶς, σαφῶς καὶ γλαφυρῶς ὅσα μανθάνουσιν, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνειν δίκην ψιττακῶν τὰ μὴ ἐννοούμενα, κατατίθεμεν οὕτω τὴν πρώτην κρηπίδα τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως. Ἡ γραμματικὴ διδασκτέα αὐτοῖς ἐν τῇ πράξει καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἀποστηθίσεως ἀφηρημένων κανόνων, ἥδη μάλιστα ὅπου ὑπάρχουσι πλεῖστοι ὅσοι γραμματικὰ παρ' ἡμῖν καὶ γραμματικῆς καταλλήλου καὶ πρακτικῆς ἀληθῶς στερούμεθα. Ἡ ἱστορία, ἡ γεωγραφία, αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι δέον νὰ διδάσκωνται ἐν εἰδει κατ' ἀρχὰς ἀνεκδότων ἐκλεκτῶν βιογραφιῶν, περιηγήσεων, περιγραφῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ ζωικοῦ βίου, κλιμάτων, βιομηχανικῶν καὶ φυσικῶν προϊόντων, ἐπιδιώκουσαι οὕτω τὸ κατὰ τὸ δυνατόν ἐπαγωγὸν καὶ ἐν ταύτῳ ὠφέλιμον. Ἄν τούτοις προσδῶμεν τὴν ἀριθμητικὴν καὶ ἴσως ἐν τέλει τὰ πρῶτα στοιχεῖα ξένης τινὸς γλώσσης, παρέχομεν πλήρη εἰκόνα τοῦ πρώτου τούτου σταδίου τῆς κοινωνικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θὰ ἐπενεχθῇ αὐτόματος τῶν μαθητῶν διαλογὴ κατὰ τὰς τάσεις, τὰ προσόντα καὶ τὰς διαθέσεις ἐκάστου· καιρὸς τότε ὅπως τοὺς μὲν ἱκανωτέρους καὶ μᾶλλον εὐφυεῖς προβιάσωσιν εἰς τὴν κατωτέραν τάξιν ἀνωτέρας Σχολῆς, τοὺς δ' ἄλλους βεβαίως τοὺς πλείονας κατατάξωσιν εἰς τὴν ἀνωτέραν τῆς προκαταρκτικῆς σχολῆς ἢ θὰ ἐπηκολούθει κατάλληλος διδασκαλία τῶν κυριωτέρων ἐπιτηδευμάτων. Οὕτως ἐν ταῖς ἀνωτέραις σχολαῖς θὰ ἀπήντα τις μόνον τοὺς ἱκανωτέρους καὶ εὐφυεστέρους τῶν μαθητῶν· ἐκείνους οἵτινες πλεῖστα θὰ παρῃχον ἀνωτέρας διανοητικῆς ἀναπτύξεως τὰ ἐχέγγυα.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὸ ἄνθος τοῦτο τῶν παιδῶν τῆς χώρας θὰ ἡδύνατο νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἐκμάθησιν ξένης τινὸς γλώσσης, εἰς συστηματικωτέραν μελέτην τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν πρὸς δὲ τῆς ἱστορίας, γεωγραφίας, τῆς γεωμετρίας, ἀλγέβρας καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν — θὰ ἐξήκολούθει δ' ἐπὶ τριετίαν τοῦλάχιστον τὰς σπουδὰς ταύτας, πάσας ἀπαραίτητους πρὸς τὸν σκοπὸν ὃν προτιθέμεθα, τοῦ νὰ παράσχωμεν τοῖς ἐκλεκτοῖς τούτοις πολίταις ὡς οἶόν τε ἐντελῆ φιλολογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν καὶ κατὰ τὸ δυνατόν τοῖς πᾶσι κοινήν.

Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίοδον τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν νέα θὰ ἐπῆρχετο οὐχ ἥττον τῆς πρώτης αὐτόματος διαλογῇ· αἱ τάσεις καὶ διαθέσεις ἐκάστου θὰ ἐξεδηλοῦντο ἐναργέστερον· καὶ θὰ καθωρᾶτο ἡδη σαφῶς ἡ ἀποστολὴ ἐκάστου.

Οὕτως οἱ παῖδες, ἄγοντες τὸ 16 ἢ τὸ πολὺ 17 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, θὰ ἐπεράτουν τὴν κατωτέραν οὕτως εἰπεῖν γυμνασιακὴν ταύτην ὑποδιαίρεσιν ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τὴν παρ' ἡμῖν λεγομένην δευτέραν τάξιν τοῦ γυμνασίου ἐντελῶς συνειδότες πλέον τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν καὶ ἐτοιμῶς ἔχοντες, ὅπως ἀκολουθήσωσιν οἰονδήποτε κἂν βούλωνται κλάδον. Θὰ προήγοντο τότε εἰς τὴν ἀνωτέραν ὑποδιαίρεσιν τοῦ γυμνασίου οἱ ἐναπολειπόμενοι τούτων καὶ θὰ ἤρχοντο τὸ πρῶτον ἡδη εἰδικῶν ἐν μέρει σπουδῶν· λέγομεν δ' ἐν μέρει διότι ἐν πᾶσι τοῖς ἐνεστῶσι γυμνασίοις διδάσκονται κατ' ἀνάγκην πλὴν τῶν ἀπὸ κοινοῦ καὶ εἰδικὰ τινα μαθήματα (ἐν Γαλλίᾳ τοῦλάχιστον καὶ Ἑλβετίᾳ) ἅτινα μαθηταὶ τινες ἀκολουθοῦσι κατ' ἐκλογὴν, ὡς χρησιμεύοντα αὐτοῖς διὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιστήμην ἣν θὰ ἀκολουθήσωσιν.

Οὕτως οἱ μαθηταὶ καταλλήλως παρασκευασθέντες θὰ ἀπελύοντο τῶν γυμνασίων ἐγγραφόμενοι εἰς τινα τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν ὅπως εἰδικῶς ἀκολουθήσωσι κλάδον

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΣΑΞΩΝΙΑΣ.

τινά: καὶ θὰ ἡυδοκίμουν ἀναμφιβόλως διότι θὰ ἀνδεικνύοντο οἱ ἐπὶ εὐφυΐᾳ καὶ ἱκανότητι διακριθέντες ἀποδίδοντες κατόπιν ἐν καιρῷ τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν τῇ πατρίδι ὡς δικαίως ἀναμένει παρ' αὐτῶν.

Ἀτυχῶς τοιαύτη διοργάνωσις ἐκπαιδεύσεως δὲν ὑφίσταται εἰς πολλὰς χώρας· διότι ἡ κοινωνία ἐπηρεαζομένη ὑπὸ παλαιῶν ἰδεῶν καὶ τῶν παραδόσεων οὐδαμῶς τολμᾷ νὰ τάμη ἐντελῶς τὸν ὑφιστάμενον σαθρὸν δεσμὸν τὸν συνδέοντα ἡμᾶς μὲ τὸ παρελθὸν καὶ ἀνυψῶσι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἀτμοσφαίρᾳ, ἧς ἡ πνοὴ διεισδύει οὐχ ἥττον ἐν ταῖς μᾶλλον βαθεῖαις πτυχαῖς τῶν ἐνδομύχων ἡμῶν πεποιθήσεων.

Αἱ κυριώτεραι τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων συνοπτικῶς εἰσὶν αἱ ἐπόμεναι τρεῖς.

α'.) Ἡ συναρμογὴ τῆς προκαταρκτικῆς μετὰ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως· ἐννοοῦμεν δὲ συναρμογὴν *πραγματικὴν*, ἥτοι

τοιαύτην ὥστε ἡ πρώτη νὰ ᾗ προπαρασκευὴ τῆς δευτέρας ἢ μᾶλλον αὕτη συνέχεια ἐκείνης, τῆς μεταβάσεως γιγνομένης κατὰ τὸ 12 τοῦλάχιστον ἔτος.

β'.) Ἡ ἀπὸ τοῦ 12 ἔτους, συμπεπληρωμένου καὶ τούτου, ἐναρξίς τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν.

γ'.) Ἡ ἐναρξίς τῆς διδασκαλίας τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἀπὸ τῶν ὀλίγων καὶ ῥαδίῳ προοιούσης ἐπὶ τὰ κρεῖττω καὶ βαθμηδὸν προσλαμβάνουσας ἐπιστημονικὸν χαρακτῆρα.

Οὕτως ἐπιτρέπεται νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι οἱ τελειοδιδασκοὶ τῶν Ἑλλ. γυμνασίων καὶ θὰ ὀρθογραφῶσι καὶ καλῶς θὰ γράφωσι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν καὶ ἰδέας ἀρκετὰς θὰ ἔχωσι πρὸς ὠφέλειαν αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ εὐχαρίστησιν τῶν ἐν ἐφημερίᾳ δημοσιευόντων ἐξ αἰσθημάτων φιλοπρόδου βεβαίως ἱερεμιάδας ὀλοκλήρους.

Ἐν Λειψίᾳ.

Γ. Σ.

Η ΑΓΙΑ ΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΙΝΔΩΝ.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ ΕΙΣ ΒΕΝΑΡΕΣ

ὑπὸ Φ. ΣΙΧΕΡΟΥ.

Μετὰ δεκονοκτῶρον. περίπου ταξείδιον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἀφικόμεν ἐκ Καλκούττης εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς Βενάρης, τῆς ἁγίας πόλεως τῶν Ἰνδοῦ.

Ἡ πόλις αὕτη κεῖται παρὰ τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Γάγγου, ὅπως δὲ εἰσέλθωμεν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ πρέπει νὰ διαβῶμεν ἐλεεινὴν τινα ἐκ ποταμίων πλοίων συνισταμένην γέφυραν, ζευγνύουσαν τὸν ποταμὸν ὅστις ἐνταῦθα ἔχει ὀκτακοσίων περίπου μέτρων εὖρος καὶ τεσσαράκοντα βάθος. Ἡ γέφυρα αὕτη εἶνε πυκνότατα κατεστρωμένη μὲ σεσηπῶτα καὶ δυσώδη ἄχυρα, βρίθει δὲ πάντοτε φορτηγῶν ἀμαξῶν ὑπὸ βοῶν ἐλκομένων, οὕτως ὥστε τὰ διὰ τοὺς ξένους ἀμάξια, τὰ ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων καλούμενα κοινῶς *Γάρρι*, ἀναγκάζονται νὰ διαβαίνωσι μετὰ μεγίστης βραδύτητος καὶ προφυλάξεως, ἐνῶ οἱ τροχοὶ αὐτῶν καὶ οἱ πόδες τῶν ζώων βυθίζονται βαθέως εἰς τὰς ἀκαθαρσίας, πυκνότατα δὲ νέφη κονιορτοῦ περικαλύπτουσι τὸν διαβάτην οὕτως, ὥστε δυσχερῶς καὶ μόλις δύναται νὰ ῥίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐν εἵδει ἀμφιθεάτρου ὑψουμένης παρὰ τῇ ἀντίπεραν ὄχθῃ τοῦ Γάγγου ἁγίας πόλεως.

Ἐπὶ τέλους ἀφικνούμεθα εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην καὶ τὰ ἄθλια ἱπάρια, ἐλαυνόμενα ὑπὸ τοῦ ῥακενδύτου, ῥυπαροῦ, ἀνυποδήτου καὶ τὴν κεφαλὴν δι' ὑπερμεγέθους τιάρας (σαρίκι) κεκαλυμμένου ἀμαξήλατου, φωνάζοντος μὲ ὄλην τοῦ τὴν δύναμιν *τοχαλάου, τοχαλάου* (δηλ. ἐμπρός! ἐμπρός!), ἐπιταχύνουσι τὰ βήματά των. Μετέωροι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς παρηγύρου προσδοκίας, νὰ ἴδωμεν ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάσωμεν τὴν ἁγίαν πόλιν τῶν Ἰνδοῦ, λησιμονοῦμεν τὴν μακρὰν καὶ ἐπιπορὸν ὁδοιορίαν ὑπὸ τὸν καυστικὸν τῶν Ἰνδιῶν ἥλιον, καὶ δὲν αἰσθανόμεθα πολὺ τὴν δυσάρεστον γεῦσιν τοῦ πρὸ μικροῦ καταποθέντος κονιορτοῦ.

Ἀλλὰ πολὺ ἀπέχομεν εἰσέτι τοῦ τέρματος τῆς ὁδοιοπορίας. Ἐν εὐρυτάτῳ τόξῳ περιελαύνει κύκλῳ περὶ τὴν πόλιν ἡ ἀμαξα βυθιζομένη ἐντὸς τῶν παχυτάτων στρωμάτων τῆς κόνεως, ἅτινα καλύπτουσι τὴν λεωφόρον καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ καυματηροῦ ἡλίου ἀπεξηραμμένα δένδρα καὶ τὰς λόχμας. Πάντα τὰ περίχωρα ἐνταῦθα εἶναι γυμνά καὶ ἔρημα. Ἡ κατ' εὐθείαν πορεία διὰ μέσου τῆς πόλεως ἴτο ἀδύνατος

ἐνεκα τῆς στενότητος καὶ ἐλεεινότητος τῶν ἐν αὐτῇ δρομίσκων.

Τέλος, μετὰ μίαν περίπου ὥραν, ἀφικνούμεθα εἰς τὴν „εὐρωπαϊκὴν συνοικίαν“, ἀποτελουμένην ἐξ ὀλίγων τινῶν κομφῶν ἐπαύσεων καὶ οἰκιῶν, κατοικουμένων ὑπὸ Ἀγγλῶν ὑπαλλήλων. Τὰ κομφὰ καὶ μετὰ φιλοκαλίας καλλιεργημένα κηπάρια μὲ τὰς χλοεράς πρασιὰς των ἐμποιοῦσι λίαν εὐάρεστον ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ὑπὸ τῆς κόνεως ἡρεθισμένους ὀφθαλμοὺς καὶ ἀποτελοῦσιν ὠραιότατην ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ξηρασίαν καὶ ἐρημίαν τῶν πέριξ. Μετ' οὗ πολὺ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἀρκεούντως καλὸν ξενοδοχεῖον τῆς „Benares“ ἐνθα ἐτύχομεν ἐξαιρέτου ὑποδοχῆς καὶ περιποιήσεως.

Ἐπειδὴ εἴχομεν εἰσέτι εἰς τὴν διάθεσίν μας ὀλίγας ὥρας μέχρι τοῦ γεύματος, ἀπεφασίσαμεν ἐγὼ καὶ ὁ συνοδοιπὸρός μου, ὅστις ἦτο Γάλλος ἱατρός, νὰ κάμωμεν μικράν τινα ἐκδρομὴν ἐντὸς τῆς πόλεως ὅπως ἴδωμεν τὰ ἀξιοπερίεργα αὐτῆς μέρη πρὸ πάντων δὲ τὸν περίφημον „Δούργα Κούνδ“ (τὸν ναὸν τῶν πιθήκων). Εὗρομεν ἀμέσως ἐν ἀμάξιον καὶ ἐκινήσαμεν. Διήλθομεν πλησίον τοῦ παλατιοῦ τοῦ Ρατζά, ὑπερμεγέθους μὲν ἀλλ' ἀπλουστάτου καὶ ἀκοσμήτου οἰκοδομήματος, ἐφθάσαμεν δὲ ὀλίγον τι πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εἰς τὸν ναὸν τῶν πιθήκων, ὅστις ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἐποψιν οὐδὲν παρουσιάζει τὸ ἀξιοπερίεργον. Ὁ ναὸς οὗτος εἶνε πανάρχαιον, λιθόκτιστον οἰκοδόμημα, περιβαλλόμενον ὑπὸ παλαιῶν τινῶν καὶ σεβασμίων δένδρων (Ἰνδικῶν συκεῶν) καὶ ὑπὸ μεγάλης αὐλῆς. Ὅλίγοι κυνοκέφαλοι πιθήκοι ἤρχισαν νὰ πηδῶσι πέριξ ἡμῶν, αἰτοῦντες τὸν νενομισμένον φόρον, ὃν τελοῦσιν αὐτοῖς πάντες οἱ ἐπισκεπτέμενοι τὸν ναόν, δηλαδή ἄρτον καὶ ζάχαριν· οἱ πλείστοι ὅμως πιθήκοι ἐκοιμῶντο ἤδη καὶ ἐκώφεον εἰς τὰς προσκλητικὰς κραυγὰς τῶν φυλάκων τοῦ ναοῦ, οἵτινες προσεπάθουν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ τοὺς ἀφυπνίσωσιν, ὅπως λάβωσι τὴν νενομισμένην προσφοράν. Τὰ ζῶα ταῦτα, ἅτινα ἐνταῦθα ἀπολαύουσι θείας λατρείας, τρέφονται καὶ παχύνονται ὑπὸ τῶν ἀενάως προσερχομένων προσκυνητῶν καὶ ἐπισκεπτῶν τοῦ ναοῦ των, οὕτως ὥστε μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἶναι ἐντελῶς κεκορεσμένα καὶ προτιμῶσι πάντοτε ἄλλου τὴν ἀνάπαυσιν.